

**Резюме на научната продукция на
доц. дфн Майа Станкова Разбойникова-Фратева,
представени за участие в конкурс за академичната длъжност „професор” по
направление 2.1. Филология (Немскоезична литература), обявен в ДВ, бр. 27 от
07.04.2015 г.**

За участие в конкурса са представени общо 48 публикации, включващи 29 статии в специализирани научни издания, 9 статии в списания и вестници (5 от тях с обем между 10 и 15 страници), 3 предговора към научни сборници, 3 предговора към други публикации, 4 рецензии (3 върху научни публикации, 1 върху литературен текст), 1 учебник. Към тези публикации се добавят и съставителства в колектив на шест сборника от научни конференции. Всички материали са публикувани след хабилизацията ми през 2002 г. Не са включени монографията от хабилизационния труд, публикувана през 2003 г., и монографията (2011), представена за придобиване на научната степен „доктор на науките“ през 2012 г., и свързаните с нея публикации и научни изследвания.

Предоставените на вниманието на научното жури по конкурса публикации отразяват научния ми интерес към няколко тематични кръга, при изследването на които са използвани различни теоретични концепции и са разглеждани различни автори. Ще резюмирам трудовете, групирани в пет раздела (I-V) с оглед на тези кръгове. Заниманията ми с някои автори са били достатъчно задълбочени и продължителни във времето, което ми е позволило да разгледам различни аспекти на тяхното творчество под променящ се ъгъл и с различна методология, в резултат на което научните публикации, свързани с някои от тях, са резюмирани в различни научни раздели. Две изследвания са резюмиране самостоятелно в раздела „Други теми“ (VI). Останалите публикации са резюмирани като „Статии в печата“ (VII) и „Рецензии и предговори“ (VIII).

По голямата част от публикациите са на немски език и са предназначена за специалистите-германисти в страната и чужбина и ползващите немски език литературоведи. Друга част от публикациите са на български език. Статиите на български език се стремят не само да въведат не дотам познати автори и творчеството им в българския научен/културен дискурс и да реагират на преводни и издателски политики, но и да представят определени концепции и изследователски перспективи, актуални за германистичното литературознание и културознание.

В повечето научни публикации се прави преглед на съществуващата литература по темата, която част има приноса да систематизира и коментира съществуващите изследвания и наблюдения и няма да бъде отразявана поотделно в резюметата.

I. Межкултурност, транскултурност, трансдиференция

- 1. Die Italienreisen finden in Deutschland statt. Über Hans-Ulrich Treichels Roman „Der irdische Amor“. In: Razbojnikova-Frateva, Maja; Winter, Hans-Gerd (Hg.): Interkulturalität und Nationalkultur in der deutschsprachigen Literatur. Dresden: Thelem Verlag 2006, S. 271- 285.**

2. **Die eigentlichen Gründe und die fremden Hintergründe. Zur exotischen Kulisse im Werk von Robert Menasse. Materialien des XI. Internationalen Germanistenkongresses. Bern u.a.: Peter Lang: 2007, S. 167-171.**
3. **Wovon zeugt der Ohrenzeuge oder die Erfindung des interkulturellen Hörens. In: Razbojnikova-Frateva, Maja; Winter, Hans-Gerd (Hg.): Elias Canetti und Zeitgenossen. Interkulturalität und Intertextualität. Germanica Neue Folge 2006. Dresden: Thelem 2007, S. 149-159.**
4. **Фридерике Брун и космополитният литературен проект. В: Рускова, Елизария (съст.): XVIII век и Европа. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“ 2013, 240-248.**
5. **Barbara Frischmuth. Der fremde Nachbar. In: Hipfl, Iris; Ivanova, Raliza (Hg.): Österreichische Literatur der Gegenwart. St. Ingbert: Röhrig 2008, S. 107-120.**
6. **Das geliebte Fremde. Die Biographeme von W. G. Sebald. In: Razbojnikova-Frateva, Maja; Winter, Hans-Gerd; Arenhövel, Mark (Hg.): Kulturtransfer und Kulturkonflikt. Germanica Neue Folge. Sofia 2008, Dresden: Thelem 2010, S. 42-54.**
7. **Пledoария за межкултурното разбиране. За някои аспекти в творчеството на Барбара Фришмут. В: Андреева, Яна (съст.): Horizontes do saber filologico. Sofia: Editora Universitaria Sveti Kliment Ohridski 2014, с. 356-365.**
8. **Literatur als „Porta Orientis“. Betrachtungen zur kulturellen Pluralität im Werk von Barbara Frischmuth. In: Haslmayr, Harald; Corbea-Hoisie, Andrej (Hg.): Pluralität als kulturelle Lebensform. Wien: LIT 2013, S. 173-189.**
9. **Erfahrungen mit Differenz und Transdifferenz im Werk von Barbara Frischmuth. In: Денчева, Емилия и др.: Сборник от юбилейна конференция на катедрата по германистика и скандинавистика, София 2013 г. Под печат (15 стр.).**

Проблематиката, към която е насочена първата група от статии, е фокусирана върху отношението свое – чуждо, неговите проявления, модификации и трансформации, разпознаваеми във формите на литературната му репрезентация. Статиите в тази група са девет, шест от тях са публикувани на немски език и две на български, шест са публикувани в чужбина. Както е известно, очертаната проблематика става особено актуална през последните десетилетия, в които глобализирането на света и миграционните потоци превърнаха межкултурните контакти в ежедневие ведно с всички произтичащи от това предимства и конфликтни ситуации. Интензивното теоретично занимание на множество изследователи с тази изключително комплексна тема показва непрекъсваща собствена динамика, свързана с изместването на значенията и акцентите, теоретичните тенденции в съседни дисциплини, въвеждането на нови дефиниции на съществуващи понятия и на нови такива (межкултурност, мултикултурализъм, хибридность, креолизация, meltingpot, транскултурност, транснационалност, критика на ориентализма и окцидентализма, трансдиференция и др).

- Поради това предложените публикации по темата отразяват и разволя в епистемологичното поле – статиите работят с теорията за межкултурността, с феноменологията на Валденфелс за чуждото и другото, с теориите за транскултурност и трансдиференция.

- Проблематиката на межкултурността е поставена и разглеждана в регистъра на нейното практическо измерение, на социалното взаимодействие между групи и индивиди, възприемащи се като културно чужди един на друг, а не като пространство на осъществения процес на културно взаимодействие, на сполучилото изкристализиране на хибридно трето (което само по себе си като нов вид културност не би имало нужда да посочва генеалогията си посредством представката „интер“), т.е. продуктивността на концепцията за межкултурността, намерена във възможността ѝ да опише динамиката на микропроцесите, от които срещата и взаимодействията между възприемащите се като различни култури се състоят и в чиято основа лежат различни мотивации и се постигат различни степени на позитивно осъществяване.
- В регистъра на межкултурността са разгледани конкретни произведения от съвременната немскоезична литература, с което се дефинира тяхното място (а и това на техните автори – Ханс-Улрих Трайхел, Роберт Менасе, Барбара Фришмут) на съвременната литературна сцена. Тази теоретична основа дава възможност и за нов поглед към някои забравени автори от миналото, какъвто е случаят с Фридерике Брун („Фридерике Брун и космополитният литературен проект“).
- На базата на произведенията се правят наблюдения относно функционирането на взаимодействието между своето и чуждото и осъществяването на межкултурния обмен по пътя му към межкултурната/транскултуралната отвореност и взаимопроникнатост като желана нова характеристика на културните формации. Наблюденията в статиите се пренасочват обратно към теоретичния дебат, като разкриват културно-политически лансираното заличаване на границите/различията като тяхно практическо втвърдяване по същата или по друга ос: Италианските пътувания на героя на Ханс-Улрих Трайхел остават единствено повторение на културно-медийно създадени и налични представи за културно различното. („Die Italienreisen finden in Deutschland statt. Über Hans-Ulrich Treichel's Roman *Der irdische Amor*“)
- В текстовете от тази група е разглеждана проблематиката, заложена в двойното кодиране на чуждото като външно (друга страна, друга култура, други битови навици и пр.- „Der fremde Nachbar“, „Literatur als Porta Orientis“) и вътрешно (трансплантиране на лични проблеми, комплекси, недоволства и травми в чуждото – в статиите „Die Italienreisen finden in Deutschland statt“, „Die eigentlichen Gründe und die fremden Hintergründe“). Аспектите на отношението между своето и чуждото, разгледани като модел за функционирането на срещата между културите, разкриват, че последната често остава външен кулис, пред който се разиграват лични, вътрешни драми на протагонистите. Срещата между културите не означава и не води непременно до межкултурност (в горепосочения смисъл) на участниците, разкрива анализът на литературните текстове.
- Акцентите се поставят върху практическите прояви на межкултурния процес и като една от тях е изведена работата на интерпретатора (преводач или литературовед) на литературния текст, в която продуктивно се срещат различни езикови конотации, но също така и културни формации и знания („Wovon zeugt der Ohrenzeuge“). Благодарение на този специфичен ракурс към проблема (който кореспондира с по-късните статии в раздела „Проблеми на германистиката“) и на базата на съществуващи преводи на български език е направен оригинален анализ на сбирката „Слуховидецът“ от Елиас Канети, водещ до няколко иновативни тълкувания на комплекса от текстове и на конкретния текст под това

заглавие, които са развити във взаимовръзка с проблематиките на надзора, властта и вината (Фуко).

- Произведенията от В. Г. Зебалд са интерпретирани в контекста на отношението към Другия (като надпоставено отношение спрямо разглежданото отношение свое-чуждо; теоретично тук е представена феноменологията на чуждото на немския философ Валденфелс във връзката ѝ с теорията на Емануел Левинас за Другия), а формата и начинът на разказване са дефинирани като създаване на „биографими“ (Роланд Барт). Зебалд е изведен от полето на паметта и спомена, където обикновено литературните изследователи го ситуират. Осъществена е връзка между понятието на Барт и творчеството на Зебалд като по този начин акцентът е поставен върху отношенията вътре в литературния текст – между разказвача като биограф и биографираното лице, в случая Франц Кафка. (Срв. статията „Das geliebte Fremde“.)

Няколко публикации в тази група разглеждат творчеството на австрийската писателка Барбара Фришмут. Изходна база е общуването с чуждото и чуждостта, конкретното измерение на това общуване и литературната репрезентация на реални житейски практики и проблеми.

- Статиите извеждат характерните и повтарящи се параметри в творчеството на писателката, но също така разработват и основната констелация на героите в тяхното взаимоотношение с културно чуждото, като очертават две повтарящи се матрици.
- В най-ранната статия („Der fremde Nachbar“) творчеството на Фришмут за първи път се извежда от рутинното ѝ полагане в контекста на женската литература и се разглежда като пионерско в артикулирането на проблемите, възникващи при срещата между различни културни традиции. Фришмут е видяна и разгледана като радетел и изследовател на интеркултурната комуникация, а също и като активен критик на неподготвеността на западните общества да практикуват първоначално широко акламираната интер- или мултикултуралност, разбирани като пространства за възникване на нови културни идентичности или поне за мирно паралелно съществуване на културни общности, дефиниращи се като различни.
- В следващите статии кръгът от произведения е разширен, като в „Пledoария за междукултурното разбирателство“ е направена връзката между присъствието на авторката в обществения дебат чрез статии и публикации в пресата и позициите, изразени в медиума на литературата. Като съществен момент е изведена функцията на литературата да бъде медиум на междукултурното разбирателство, трансферирайки знания между културни общности.
- Фришмут е разгледана в контекста на социалните теории за различието, които разглеждат неговата принципна непреодолимост като изходна база за съвместен живот. („Erfahrungen mit Differenz und Transdifferenz“)
- Изместването на дебатите от констелацията свое – чуждо по посока на интеркултуралността, мултикултуралността и транскултуралността е рефлектирано в последната статия, в която е потърсена теоретична основа за наблюденията в не дотам популярната концепция за трансдиференцията, чиито основни изходни тези позволяват по-точното описание на последните произведения на Фришмут: в ежедневието не става дума за космополитно-универсалистски патос, който ни убеждава, че от антропологична гледна точка културните различия са орнаменти и могат да бъдат игнорирани, а тъкмо обратното – различията от културен характер съществуват и това признание

няма нищо общо с есенциалистките схващания за „контейнерната“ култура. Теорията за трансдиференцията разглежда процесите, които се разиграват именно в граничните региони, подвижността на различието, разпада на едни и възникването на нови гранични линии. Концепцията, въведена в тази статия, е отворена към живите практики на общуване и опознаване на различието, към различието като непрестанен динамичен процес на същностно и темпорално изместване. Концепцията за трансдиференцията позволява да се проследяват микропроцесите в тяхната непоследователност, практическо-ситуативна определеност и обратимост. Границите са установени като пространства на транзити, които обаче не означават тяхното анулиране.

II. Спомен и памет

10. **Ilse Aichinger: “Die größere Hoffnung”. Die Überwindung von Realitäten im Schweigen der Erinnerung. In: Winter, H.- G. (Hg.): “Uns selbst mussten wir misstrauen.“ Die „junge Generation“ in der deutschsprachigen Literatur. Hamburg München 2002, S. 292-307.**
11. **Krise, Erinnerung und Mythos in Ilse Aichingers Roman “Die größere Hoffnung”. In: Mirtschev, B.; Winter H.-G. (Hg.): Mythos und Krise in der deutschsprachigen Literatur des 20. Jahrhunderts, Dresden: Thelem-Verlag 2004, S. 237-245.**
12. **Auf der Suche nach der vergangenen Zeit. Erinnerungsstrukturen und -medien in der Erzählung „Max Aurach“ von W. G. Sebald. В: Бурнева, Николина (съст.): Колективната памет в разкази на немски език. Велико Търново: ПИК 2009, с. 143-158.**
13. **Пътванията на д-р Кафка. Теория и практика на биографемите при В. Г. Зебалд. В: Данова, Мадлен (съст.): Езици и култури в диалог. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“ 2010, с. 331-339.**
14. **Корективното спомняне в литературния текст. За напрежението между индивидуален спомен и комуникативна памет в романа „Например брат ми“ на Уве Тим. В: Личева, Амелия и др. (съст.): Езици на паметта в литературния текст. Велико Търново: Фабер 2014, с. 398-405.**

Статиите в този раздел са групирани около темата за спомена и паметта, станала актуална в последните десетилетия. В Германия общественият дискурс извежда темата на преден план поради смяната на парадигмата на спомена: очевидците на историческите събития (националсоциализъм, холокост, Втора световна война) като автентични свидетели и верификатори на спомена и паметта, постепенно напускат света на живите, следващите поколения разчитат на спомена за спомените на очевидците, докато накрая преживяното с неговите травми и поуки потъне в архивите на историческата наука и само отделни негови елементи оцелеят в културната памет на общността. Статиите се спират на романа на Илзе Айхингер „По-голямата надежда” (2), на текстове на В. Г. Зебалд (2) и на романа на Уве Тим „Например брат ми” (1). Две от статиите са написани на български език и три на немски език, две са публикувани в чужбина и три в България. Всички статии изследват функциите на литературния текст като посредник между индивидуалния спомен, комуникативната и културната памет.

- Статията „Die Überwindung von Realitäten im Schweigen der Erinnerung“ анализира рецепционните нагласи по отношение на романа на Илзе Айхингер. Приносна е тезата, че прочитът на романа непосредствено сред излизането му в контекста на следвоенната ситуация (читателите, също са очевидци на събитията, възприемат романа като травмиращ, неудобен, нежелан или, другият полюс, като реалистичен и пречистващ) възпрепятства възприемането му като фикционален художествен текст. Ситуацията, в която разказът за момичето Елън има съответствия в личните преживявания на читателите, налага реципирането на романа изключително в регистъра на автобиографично-реалистичното, постулира идентичност на разказвача в текста с авторката Илзе Айхингер. Силно метафоричният и богат на митологични препратки роман по никакъв начин не може да задоволи очакванията, породени от подобна нагласа.
- В статията е предложена нова теза, според която романът може да бъде четен извън „свидетелското показание“ на очевидеца, което налага изискването за реалистичност на представените събития. В статията е възстановена наративната инстанция на фиктивния разказвач, а текстът е интерпретиран като дуална структура, в която се преплитат травмиращ спомен и опит на фиктивния разказвач/разказвачка да се справи с него. Новият интерпретативен модел борави с нова двойка идентични инстанции – тази на разказвача и тази на протагонистката.
- Текстът е представен като разказ за спомнянето, за функционирането на паметта, което позволява да бъдат обяснени неговите структурни особености, влизащи в противоречие с досегашните му интерпретации и възпрепятстващи тяхната кохерентност. По този начин се обезсилват и някои от основните критични коментари към романа, обвиняващи го в липса на реализъм и прекалена емоционалност.
- И в двете статии, посветени на този роман, споменът е разгледан в неговата връзка с едно условно настояще (от центъра на което възниква споменът), което е в противовес с обичайната за литературата от този период обвързаност с миналото и „справянето“ (Bewältigung) с него.
- Статията „Krise, Erinnerung und Mythos“ обвързва спомена с кризата, която травматичното преживяване от миналото предизвиква в по-късното настояще на протагонистката и анализира функцията на митологичните пластове в романа в тази посока. Принос представлява и обвързването на тази функция с „ословостяването“ на индивидуалната памет, усвояването ѝ като личностен опит, като предпоставка за създаването и функционирането на колективната памет.

В статиите, посветени на темата „Спомен и памет“ в творчеството на В. Г. Зебалд, на преден план излиза връзката между спомена и миналото.

- Присъствието на темата за спомена в литературата е разгледано в паралел спрямо актуалния научен и обществен дискурс, а текстовете на Зебалд са интерпретирани като реакция на смяната на парадигмата – преминаването на спомена на очевидците в спомен за техния спомен. Авторът респектира непреодолимата разлика между двата регистъра и разчита в нея моралния дълг на всички следващи поколения.
- Направен е преглед на изследователската литература, нещо абсолютно наложително с оглед на огромния интерес сред литературоведите, на който се радва този автор.

- С оглед на тази постановка са установени различни потоци на спомени в текстовете, които протичат на нивата на автобиографичното и биографичното, разположени в различни времеви пластове.
- Приноси са анализът на „ословостяването” на спомена и превръщането му разказ и разглеждането на индивидуалната памет като възможен коректив на комуникативната/колективната.
- Дефиниран е моделът на биографичното писане при Зебалд на фона на отношението към Другия и Другото, чиято отминалост бива мислено реконструирана под формата на струпване на биографими (Ролан Барт).

В статията „Корективното спомняне в литературния текст” е систематизирана понятийната система, използвана при анализа на процеса на спомняне и функциите на спомена.

- Романът „Например брат ми” е разгледан като модел за инсталиране на индивидуалната памет в ролята ѝ на коректив спрямо комуникативната памет в процеса на превръщането ѝ в културна. Това е нов момент в изследванията на темата на паметта при Уве Тим.

III. Genderstudies, men’s studies, емоционалност и емпатия

15. „Sehrweiblich“, „hysterisch“ und „hexenhaft“: VonderSchwierigkeit, eine Heldin zu haben. Ingeborg Drewitz’ Bettine-Buch. In: Becker-Cantarino, Barbara; Stephan, Inge (Hg.): Von der Unzerstörbarkeit des Menschen. Peter Lang, Bern 2005, S. 349-356.
16. Familiengeschichten in fiktionalen Frauenbiographien. In: Zimmermann, Christian von, Zimmermann, Nina von (Hg.): Familiengeschichten. Biographie und familiärer Kontext seit dem 18. Jahrhundert. Frankfurt, New York: Campus 2008, S. 83-97.
17. Фикционалната биография в немскоезичната литература и феминистичното мислене през последните десетилетия на XX век. В: Манчева, Дина (съст.): Човекът в текста. Юбилеен сборник в чест на Стоян Атанасов. София: Университетско издателство “Св. Климент Охридски” 2008, стр. 207-218.
18. Immer Ärger mit Robert Schneider. Kurze Betrachtungen zum Werk. В: Чуждоезиковото обучение днес. Юбилеен сборник по повод 65-годишнина на проф. Павлина Стефанова. София: Нов български университет 2013, 270-280.
19. Пътят на другите: от политически феминизъм към джендър-изследванията. Немски перспективи. В: Петков, Павел и др. (съст.): Език на културата и култура на езика. Сборник научни статии в чест на проф. д-р Ана Димова. София: Фабер 2012, с. 198-209.
20. Männlichkeit und Krieg im Roman „Radetzky marsch“ von Joseph Roth. Konferenz, Brno, 26.09.2014. Положително рецензирана и приета за печат, 18 стр.
21. Войнска мъжественост и декадентска криза в романа на Йозеф Рот „Гробницата на капуцините”, юбилейна конференция на ФКНФ, 2015 г., под печат, 9 стр.

По темата са представени 7 статии, четири на немски език и три на български език, три от статиите са публикувани в чужбина.

- Статиите на български език имат по-обзорен характер. Едната от тях („Пътят на другите“) представя обзор на развитието на феминистичните изследвания в немскоезичния научен контекст, тяхната специфика, формите на институционализиране на женските изследвания по време на втората феминистична вълна през 70-те години, връзките с изследователските полета на социологията и др. Приносът на публикацията може да се търси във факта, че тя представя на вниманието на заинтересованите изследователи в България тезите и постиженията на немските учени, които не се познават в страната, тъй като се превеждат и ползват главно източници на френски и английски език.
- Втората статия на български език („Фикционалната биография в немскоезичната литература“) запознава с жанра на фикционалната биография и неговата генеалогична и рецептивна връзка с феминистичния дискурс. Тази статия представя в сбит вид за първи път на български език основни тези от хабилитационния труд (*Fiktionale Frauenbiographien in der Gegenwartsliteratur. Das Reden vom Geschlecht im Text hinter dem Text*, Berlin: trafo 2003) и няма нов научен принос. Споменавам я тук, защото настоявам на възможността германистичните изследвания да бъдат оценявани и в тяхното функциониране като посредници в обмена на научни идеи.
- Статията, посветена на Ингеборг Древиц и книгата ѝ за Бетине фон Арним, стъпва на теоретичната база, разработена в гореспоменатата монография. На тази основа е проследена пресечната точка на биографичното и автобиографичното писане на тази авторка и е предложен нов и оригинален прочит на текста, нова оценка на произведението на Древиц и на пионерската ѝ роля в жанра на биографията. Макар че писателката не е част от феминистичния дискурс и героинята ѝ Бетине не е стилизирана в ранен пример за женска еманципация (популярно явление в биографичните текстове на 70-те и 80-те години), биографията, написана от Древиц (първо издание през 1969 г.), носи много силен феминистичен заряд, както показва изследването.
- Статията „Familiengeschichten“ изследва специфични, неразглеждани аспекти на биографичната женска литература: семейството като единствена сфера на женското в процеса на поляризацията на половете, е неизбежна и основна величина в биографиите на жените. Статията систематизира наблюдаваните в текстовете „семейни истории“, съблюдавайки каузалната обвързаност между изходно семейство и новосъздадено семейство, и извежда на тази основа структурни характеристики на произведенията.
- Две статии изследват романите на австрийския писател Йозеф Рот в контекста на ясно разпознаваемите в тях, калейдоскопично присъстващи представи за мъжественост в навечерието, по време на и след Първата световна война. Установено е продължаващото въздействие на хегемониалния идеал за войнската мъжественост, завещан от късния XIX век. Анализът на литературните произведения достига до изводи, които са в унисон с тезите на изследователите от съседни научни области, но същевременно с това гарантира тяхното прецизиране и диференциране.
- Двете статии за Йозеф Рот имат приносен характер както към изследванията върху творчеството на писателя, така и към реконструкцията на хегемониалния идеал, функционирането му, възможностите му за въздействие и включването му в следвоенни политически доктрини. Засегната е иновативно темата за

„другарството“ на фона на специфичните характеристики на общностите (З. Бауман).

- Статията за Роберт Шнайдер разглежда от нов и необичаен ъгъл популярния роман на австрийския писател. Анализирайки рецепцията на романа (систематизирано поднесена), статията прави заключения относно мястото на емоционалността и присъствието ѝ в литературния текст като предмет на разказа и като търсен ефект от използваните изразни средства, а също така и реакциите на критиката спрямо емоционалния заряд в начина на разказване в романа.

IV. Теодор Фонтане

- 22. Emotionalität und Männlichkeit im späten 19. Jahrhundert, untersucht an Werken von Theodor Fontane. In: Езикът: Наука и практика. Юбилеен сборник по повод 65-тата годишнина на проф. дфн Мария Грозева-Минкова. София: НБУ 2014, с. 450-464.**
- 23. Трансформациите на скандала. В: сп. Литературата, кн. 12/2012 (2014), с.59-83.**

Статиите, свързани с Теодор Фонтане са две.

- Първата от тях кореспондира с предходната статия по централния обект на своето изследване – емоционалността. Използвани са основни теоретични тези от дисертационния труд, за да бъде изследвано мястото на емоционалността в ценностната скала на обществото и да се установи връзката между очевидното отхвърляне на емоционалното и хегемониалния идеал за мъжественост. За анализа са привлечени романи на Фонтане („Stine“, „Irrungen-Wirungen“, „Unwiederbringlich“) останали извън обсега на досегашните ми занимания и публикации във връзка с този автор. Статията се концентрира върху наблюдението на двойката емоционалност-мъжественост в края на XIX век и установяването на блокажа в социалната оценка за емоционалността в резултат на съществуващото ѝ обвързване с полово дефинираните поведения. Доказателствата са открити както в художествените произведения, така и в установените рецепционни модели.
- Втората статия разглежда литературния скандал във формата, в която той се появява при Фонтане, и систематизира налични изследвания по темата в немскоезичното пространство. Статията допринася за изясняването и допълването на проблематиката, на която е посветен броят на сп. Литературата.

V. Проблеми на германистиката

- 24. Dimensionen des literaturwissenschaftlichen Unterrichts im Studium der Germanistik. В: Бойчева, Снежана и др. (съст.): Перспективи и шансове на германистиката през XXI век. София: Фабер 2012, с. 55-62.**
- 25. Für wen schreibt der bulgarische Auslandsgermanist. Konferenzbeitrag. Konferenz des BGV 2014, 9 стр., под печат.**
- 26. Предимства и проблеми при прилагане на електронни форми за дистанционно обучение в преподаването на литературоведски дисциплини. Доклад на**

заклучителна конференция по проект на ФКНФ за внедряване на дистанционни форми на електронно обучение. Доклад и презентация (12.12.2014). Електронна публикация: <http://asarida.com>

- Статиите поставят на преден план проблемите на специалността и ги подлагат на специфичен анализ с оглед на формите и методите на преподаването по литература („Dimensionen des literaturwissenschaftlichen Unterrichts”).
- Споделят опит за тяхното решаване като осветяват положителните страни на някои експерименти и недостатъците им на базата на практическото им прилагане и анализиране на резултатите („Предимства и проблеми”).
- Анализируют мястото и ролята на литературоведа-германист в специалността германистика, но също така ѝ специфичните проблеми пред неговото битие като изследовател („Für wen schreibt der bulgarische Auslandsgermanist“).
- Тематизират ролята на т.н. „чужди филологии” в научния дискурс в България. Анализируют се трудностите, ползите при публикации на езика на средата, в която живее и преподава „чуждоезиковият филолог”.

VI. Други теми

- 27. Приказки за приказките. Един съвременен литературен проект. Доклад на конференция 2013. Под печат, 17 стр.**
- 28. Zur Raumproblematik in Marlen Haushofers Roman „Die Wand“. Konferenz Wroclaw 18.10.2014. Положително рецензирана и приета за печат., 16 стр.**

Под тази рубрика попадат две статии (една на български и една на немски език).

- „Приказки за приказките” е представяне на издание, събиращо приказки на съвременни автори и авторки по приказките на Братя Грим. Съдържа първото по-задълбочено изследване на сборника в контекста на приказното.
- Втората статия представлява изследване на пространството в романа австрийската писателка Марлен Хаусхофер. Статията следва актуална линия в съвременните литературни и културологични търсения. Пространството е проблематизирано като част от художествената конструкция и част от художествените похвати. Тълкува се метафоричното разпределение на пространството като част от стратегиите за неговото овладяване и като повторение на традиционни цивилизационни техники на подчиняване. Същевременно с това се извеждат и нанесените корективи в очевидно погрешната заложеност на тези техники. Така критиката на полово дефинираните роли се явява частен случай на критиката на цивилизационния процес, осъществена в романа. По този начин прочитът напуска обичайните му двуполусни интерпретации, заемащи позиции по оста „роман на новия феминизъм” или „роман на преутвърждаването на статуквото”, и предлага нов поглед към текста.

VII. Статии в печата (вестници и списания)

- 29. Изгонените от ада и напусналите историята. В: „Култура”, София, 18.06. 2004, с. 10-11.**

30. **О Йелинек, о спасение. В: „Култура”, 15.10.2004, с. 3.**
31. **Истории за историята. В: “Култура”, 18.06.2010, с.2.**
32. **Невъзможни трансфери: в-к Детонация, ноември 2004, S. 9**
33. **Роберт Музил: Човекът без качества. Под лупата на текста. В: “Култура”, бр. 26.02.2010. (13 страници)**
34. **За литературния шок и възмущението. В: „Култура”, бр. 6, 15.02.2013, с. 9 (10,5 страници)**
35. **Трилогия на целостта. За „Сомнамбулите” на Херман Брох. В: Култура, бр. 15 от 19.04.2013, с. 9. (12 стр.)**
36. **Разходки и кулиси. По повод превода на „Разходката“ от Роберт Валзер. В: сп. „Литературата”, бр. 14, юни 2015 г. (15 страници)**
37. **Роберт Менасе за залеза на демокрацията. Интервю с Роберт Менасе. В: „Култура”, София, 18.06.2004, с. 11.**

Публикуваните в печата статии представят сравнително непознат за българската читателска публика автор и са писани по повод появата на превода на емблематичен текст. Такива са публикациите в не дотам многобройните литературни и културни форуми като вестниците „Култура”, „Литературен вестник”, сп. „Литературата”. Повечето публикации излизат от сферата на популярното представяне и критиката (литературна или критика на превода) и разгръщат своя теза и оригинален поглед към творчеството на автора, обобщаващ и надграждащ налични научни изследвания информации. В този смисъл те имат и свой собствен, специфичен научен принос. (Срв. „Изгонените от ада“, „Под лупата на текста”, „Трилогия на целостта”, „Разходки и кулиси”, „За литературния шок и възмущението”.)

- В случая с Йелинек обстоятелството, че писателката получи Нобелова награда през 2004 г., беше благоприятно и ми даде възможност след излизането на превода ми на романа „Пианистката“, който по щастлива случайност предхождаше наградата, да говоря/ пиша за авторка, чиято провокативност и радикално абсолютизиране на езика ми се струва важно да бъде поне взето пред вид като възможност и присъствие на литературната сцена в най-широк мащаб. (30, 32)
- Статията за Роберт Валзер („Разходки и кулиси”) предлага като основна характеристика на своенравния валзеров герой – фланьора – способността за емпатия и емпатичното познание за света. Разходката е разгледана като екзистенциален и творчески модел и прототип на съществуването, в което границата между реалното и фантастичното е неустановена, подвижна. Анализирани са ролята на спомена и припомнянето в процеса на де-материализацията и де-реализацията на привидно обикновената разходка на протагониста. (В този смисъл тази публикация би имала своето място и в горните раздели II и III.)
- Статията за романа на Хилзенрат „Нациста и фризьора” („За литературния шок и възмущението”) разглежда произведението в контекста на изследването на Александър и Маргарете Мичерлих, част от който е и първоначалният отказ наредица немски издателства да го публикуват. Текстът е разгледан и от гледна точка на своята безутешност отвъд конкретиката на историческата епоха – злото остава неразкрито и ненаказано.
- Трилогията „Сомнамбулите” е разгледана като израз на цялостната и все още ненарушена от съмнения концепция на Брох за литературата и нейните функции.

Именно тук са намерени основанията за ключовото място на това произведение в творчеството на писателя. Разсъжденията се разгръщат в пряка взаимовръзка с цялостната естетическа и философска концепция на писателя, според която литературата поема функциите на философията, след като последната е напуснала позицията си на водеща наука за човека и човешкото и в хода на позитивистичното мислене е сведена до теория на науката.

- В статията „Под лупата на текста” е направен опит под тази лупа да бъде поставено нашето собствено съвремие. Актуализиращият прочит на романа отдава дан на надеждата, която Музил е възлагал на способността да мислим точно и да анализираме. Статията отделя място за пространни цитати, за да може да се чуе именно актуалността на Музил, основна теза на статията.

VIII. Рецензии и предговори

38. **За злото като теологическа, психологическа и естетическа категория.**
Рецензия. В: Проглас. Филологическо списание. 2008, кн. 1 (година XVII), стр. 165-168.
39. **Чуждото българско. Ново изследване върху присъствието на България в немскоезични текстове от XIX век.** Рецензия върху изследването на Николай Чернокожев „България. Стереотипи и екзотика”. София: УИ „Св. Климент Охридски” 2013г. В: Чуждоезиково обучение, год. XL, кн. 5, 2013, с. 694-699.
40. **Germanistische Literaturwissenschaft auf Bulgarisch.** IASL/online (9 стр.)
41. **Завръщането на „красивата душа”.** В: Литературен вестник, бр. 2 (2014), 14.-20.01.2015, с. 5. http://www.bsph.org/members/files/pub_pdf_1429.pdf
42. **Vorwort zum Konferenzband „Interkulturalität und Nationalkultur“**(zusammen mit Hans-Gerd Winter). Germanica. Neue Folge 2003/2004. Dresden: Thelem Verlag 2006, S. 9-17.
43. **Vorwort zum Konferenzband „Interkulturalität und Intertextualität. Elias Canetti und Zeitgenossen“**(zusammen mit Hans-Gerd Winter). Dresden: Thelem 2007, S. 11-21.
44. **Vorwort zum Konferenzband „Kulturtransfer und Kulturkonflikt“.** Dresden: Thelem 2010(zusammen mit Hans-Gerd Winter und Mark Arenhövel), S. 9-15.
45. **Предговор към учебника Herausforderung Literatur. Ein literarisches Lese –und Interpretationsbuch für die 11. Klasse.** София: Просвета 2003, с. 4-5.
46. **Теодор Щорм: Реалности на любовта. Предговор към: Теодор Щорм. Новели.** Издателство Жар, София 2004.
47. **„Работа с миналото”: Увод към превода на Александър и Маргарете Мичерлих „Неспособността за тъгуване”.** Литературен вестник, 22-28.04.2015, с. 12.

Рецензиите фокусират (или поне се надяват, че го правят) вниманието на заинтересованата общественост към определени научни или художествени текстове като предлагат определени гледни точки и подстъпи към тях. Подхождам много сериозно към този вид писане, защото споделям представата, че, предлагайки конкретен прочит, една рецензия вече изключва много други възможни прочити, затова е много важно кой автор и кой прочит ще бъдат предпочетени и лансирани в нея. (38, 39, 41 и останалите)

- Предговорите към издаваните в сътрудничество с Ханс-Герд Винтер (Хамбург) томове от редовните българо-германски конференции, провеждани в София, не само дават представа за съдържанието на съответния том, но и развиват основни тези, свързана с тематиката му, респ. с предхождащата го конференция. (42-44)
- Рецензията „Germanistische Literaturwissenschaft auf Bulgarisch“ (40) представя за немскоезична публика постиженията на български германисти и техните публикации в България на български език като визира проблематиката, свързана с езика на който се появява научната публикация в областта на литературознанието. Статията тематизира полето за дейност и въздействие на филолозите-германисти.

48. Учебник: Herausforderung Literatur. Ein literarisches Lese- und Interpretationsbuch für die 11. Klasse. София: Просвета 2003.

Учебникът Herausforderung Literatur е предназначен за 11 клас на училища с интензивно изучаване на немски език. Адресиран е както към ученици, така и към преподаватели. Публикувани са по-пространни текстове от художествените произведения, за да бъде дадена възможност на преподавателите да избират сами откъси, които да бъдат четени и дискутирани. Учебникът съдържа хрестоматийна първа част, обогатена с биографични бележки за авторите и кратки представяния на литературните епохи. Втората част съдържа възможности за контрол на четенето и разбирането, стимули за организиране на дискусии и организиране на учебния процес, като целта е да бъде поощрявано и развивано аргументационното мислене, самостоятелната интерпретация, формирането и формулирането на мнения и оценки на немски език. Третата част е посветена на писането, като тук се следва немската традиция поради факта, че на структурирането на писмената работа, на различните подходи при създаването на литературно-интерпретативен текст и диференцирането на различни типове задачи (интерпретационно съчинение, проблемно-ориентиран анализ и аргументация) не се обръща достатъчно внимание в гимназиалния курс, което става особено видимо при обучението на студентите-германисти.

Съставителство

1. Bogdan Mirtschev, Maja Razbojnikova-Frateva, Hans-Gerd Winter: Mythos und Krise in der deutschsprachigen Literatur des 19. und 20. Jahrhunderts. Germanica Neue Folge 2002. Dresden: Thelem 2004.
2. Maja Razbojnikova-Frateva, Hans-Gerd Winter (Hg.): Interkulturalität und Nationalkultur in der deutschsprachigen Literatur. Germanica Neue Folge 2003/2004. Dresden: Telem Verlag 2006.
3. Maja Razbojnikova-Frateva, Hans-Gerd Winter (Hg.): Interkulturalität und Intertextualität. Elias Canetti und Zeitgenossen. Germanica Neue Folge 2006. Dresden: Thelem 2007.
4. Mark Arenhövel, Maja Razbojnikova-Frateva, Hans-Gerd Winter: Kulturtransfer und Kulturkonflikt. Germanica Neue Folge 2008. Dresden: Thelem 2010.

5. Емилия Стайчева, Майа Разбойникова-Фратева, Ренета Килева-Стаменова. Хоризонти на филологическото знание. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски” 2013.
6. Емилия Денчева, Майа Разбойникова-Фратева, Емилия Башева, Ренета Килева, Светлана Арнаудова, Радка Иванова: Сборник от юбилейна конференция на катедрата по германистика и скандинавистика, окт. 2013 г. Под печат.

Научно редакторство

7. Жерар-Жорж Люмиер: Кафка, превод Георги Цанков, София: Рива 2008.

10 юли 2015 г.

доц. дфн Майа Станкова Разбойникова-Фратева